OVER DE LANDMOLLUSKEN VAN HET NATIONALE PARK "HENRI PITTIER", VENEZUELA

door

A.S.H. Breure

In mei 1975 werden twee korte bezoeken gebracht aan het Nationale Park "Henri Pittier" in de staat Aragua, noordelijk Venezuela. Verzameld werd voornamelijk in de nabijheid van het Biologisch Station "Rancho Grande" en langs de hoofdweg van Maracay naar de kust.

Hoewel sedert de stichting van het Biologisch Station in 1950 zeer veel onderzoek in het Nationale Park verricht werd, verscheen tot nu toe slechts een publicatie over de landslakken van dit gebied (Thompson, 1957). Deeloverzichten van de malacofauna van andere gebieden in noordelijk Venezuela zijn te vinden in Baker (1923-1927), Haas (1960 en 1962), Solem (1960) en Venmans (1963) /ten dele in hoofdzaak op de verwante fauna van de Kleine Antillen gericht/. Het meest recente totaalbeeld van de Venezolaanse landslakken wordt gegeven door Martens (1874).

Door de korte duur der bezoeken is de hoeveelheid verzameld materiaal niet bijzonder groot, maar het lijkt niettemin verantwoord er op deze plaats verslag van te doen.

Het Nationale Park, met een oppervlak van 107.800 ha, ligt in het noordelijk deel van het kustgebergte (Cordillera de la Costa). "Rancho Grande" (10°21' N, 67°41' W) ligt op de zuidelijke helling op 1090 m, dicht bij de El Portachuelo pas (1110 m) in de belangrijkste weg van Maracay naar de kust. Dit gebied is daarom zo interessant omdat door de grote hoogteverschillen over korte afstand een relatief groot aantal microclimaten ontstaan. Grofweg kan dit worden geillustreerd aan de hand van de verschillende vegetatietypen. Zie plaat 1.

Direct aan zee, waar de heuvels steil in zee afdalen, vinden we een zeer smalle strook xerofytische (droogteminnende) vegetatie, bestaande uit lage, doornige struiken en cactussen, waarin de laatsten domineren. Dit is het c a r d o n a l, dat direct overgaat in het volgende type, het e s p i n a r: een droogtevegetatie van lage bomen en struiken met relatief weinig cactussen. Het espinar komt tot ongeveer 50 m hoogte voor. Van ca. 50-900 m vinden we de s e l v a v e r a n e r a, een loofbos met vrijwel uitsluitend niet-wintergroene boomsoorten. Tussen ca. 900-1100 m is een overgangszone, de s e l v a d e t r a n s i c i ó n, naar de s e l v a n u b l a d a t r o p i c a l: een mistbos dat zich hier op vrij lage hoogte bevindt (1100-1500 m). In deze bossen zijn mist en nevel zeer frequente verschijnselen en de luchtvochtigheid is daardoor zeer hoog. De hoge bomen hebben een zeer dichte kruin en zijn wintergroen. Op de hogere toppen in dit gebied komt een variant van dit bos voor, de s e l v a m o n t a n e r a t r o p i c a l.

Op de zuidelijke helling van de Cordillera komen dezelfde vegetatietypen voor, ze lopen echter door tot lagere hoogte en beneden de selva veranera bevindt zich s a v a n a.

Verdere details over vegetatie en climaat zijn te vinden in Beebe & Crane (1947), Schäfer (1952), Schäfer & Phelps jr. (1954) en in publicaties van Huber (1976; in druk).

Vindplaatsen

De plaatsen waarop verzameld werd staan ingetekend op plaat 2. Voor een volledig verslag van de verzamelreis door Zuid Amerika

verwijs ik naar Breure (1975a). Al het materiaal bevindt zich in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden.

194 - Voetpad van Guamites naar Pico Guacamaya; selva veranera; tussen rottende bladeren; 750-1250 m; 18.V.1975.
195 - Voetpad van Biologisch Station "Rancho Grande" naar Pico Guacamaya; selva montanera tropical; tussen rottende bladeren; 1450-1800 m; 18.V.1975. De microclimatologische omstandigheden op deze vindplaats kenmerken zich door een relatief zeer hoge luchtvochtigheid. Er bevinden zich maar weinig afgevallen bladeren op de bosbodem.
196 - Idem; selva nublada tropical; 1100-1300 m; 18.V.1975. Verzameld werd in een gebied van 2500 m^2 op 1200 m, alsmede langs het voetpad. De luchtvochtigheid is lager en er zijn beduidend meer bladeren en rottend hout op de bosbodem in vergelijking met de vorige vindplaats.
196a - Idem; 20.V.1975.
196b - Idem; 28.V.1975 (O. Huber leg.).
s.n. - Voetpad van El Portachuelo naar Pico Periquito; selva nublada tropical; tussen rottende bladeren en op struiken; 1150 m; 25.V.1975 (O. Huber leg.). Deze vindplaats bevindt zich op de waterscheiding; de luchtvochtigheid is relatief zeer hoog en er zijn weinig rottende bladeren op de bosbodem, waardoor deze vindplaats het beste te vergelijken is met nummer 195.
197 - 48.1 km NW.v.Maracay, in de weg naar Turiamo; selva veranera; tussen rottende bladeren en op rotsrichels; 160 m; 31.V.1975. Verzameld werd in een droge beek en op rotsen.
198 - 56.9 km NW.v.Maracay, in de weg naar Turiamo; selva veranera; tussen rottende bladeren; 65 m; 31.V.1975. Op deze vindplaats heerst waarschijnlijk een iets droger microclimaat als op de voorafgaande.
199 - 60.7 km NNW.v.Maracay, in de weg van Playa de Cata naar Cuyugua; espinar; tussen bladeren; 30 m; 15.V.1975.
199a - Idem; 31.V.1975.
200 - 69.8 km NNW.v.Maracay, in de weg van Playa de Cata naar Cuyugua; selva de transición; tussen rottende bladeren en op boomstammen; 460 m; 31.V.1975. Deze vindplaats bevindt zich op een geïsoleerde heuvel nabij de zee, waar tamelijk vochtige omstandigheden heersen.
201 - 20 km N.v.Maracay, Reversa del Diablo; selva veranera; tussen rottende bladeren en onder stenen; 1275 m; 20.V.1975.

Systematiek

Een overzicht van de malacofauna van het Nationale Park is weergegeven in tabel 1. De volgende opmerkingen kunnen nog gemaakt worden:

(1) Deze nieuwe ondersoort zal binnenkort in Basteria beschreven worden.
(2) Verscheidene exemplaren werden met een inkeping in het palatale deel van de mondrand gevonden. Dit wijst m.i. op predatie door vogels. Bij het door Bartsch & Morrison (1942: pl. 37 fig. 10-11) afgebeelde exemplaar is de sinus mogelijkerwijs op dezelfde wijze ontstaan.
(3) De vermelding van vindplaats 197 heeft betrekking op een juveniel exemplaar dat hoogstwaarschijnlijk tot deze soort behoort.

(4) Eudolichotis sinuata is de enige soort die, hoewel niet endemisch voor het Nationale Park, beperkt is tot het gebied van de Cordillera de la Costa. Wat de ecologie betreft lijkt deze soort beperkt tot de mistbossen (selva nublada) boven 1000 m. Dit in tegenstelling tot Eudolichotis distorta, die onder veel drogere omstandigheden voorkomt, in het hier behandelde gebied uitsluitend in het espinar.

(5) Eén zeer dun en breekbaar exemplaar, dat nog niet geheel volgroeid is, wordt voorlopig tot deze soort gerekend. Het werd op 1500 m hoogte tussen bladeren op de bosbodem gevonden.

(6) Drie enigszins verweerde exemplaren werden tussen rottende bladeren bij een droge beekbedding gevonden. Ondanks hun conserveringstoestand behoren zij zonder twijfel tot deze soort, die verder uitsluitend op Trinidad voorkomt (zie Breure, 1975b). Dit is de eerste maal dat Naesiotus pilosus van het vasteland gemeld wordt en het is een nieuwe soort voor de Venezolaanse malacofauna.

(7) Hoewel de exemplaren niet geheel volgroeid zijn behoren ze zonder twijfel tot deze soort, die nu voor het eerst van een nauwkeurige vindplaats bekend is /vergelijk Pilsbry (1897-8): 311/. Een tweede vindplaats voor deze soort is Estado Aragua, 5 km N Barbacoas.

In totaal zijn nu 27 soorten uit het Nationale Park "Henri Pittier" bekend, waarvan 15 reeds door Thompson (1957) genoemd werden. Er zijn echter geen endemische soorten bij, integendeel, de meeste soorten zijn tamelijk wijd verspreid in noordelijk Venezuela.

In de eerste plaats wil ik mijn dank uitspreken aan de Stichting voor Wetenschappelijk Onderzoek van de Tropen, die door een subsidie mijn verzamelreis mogelijk maakte.

I am very much indebted to my friend Dr. Otto & Maria Huber (Caracas) for their kindest hospitality and keen interest in my work.

Muchas gracias al Ing. agr. José Rafael García por mandarme un mapa del Parque Nacional "Henri Pittier". Dr. Ir. Th.P.M. de Wit, landbouwattaché aan de Nederlandse ambassade te Caracas, dank ik voor zijn bemiddeling hierbij.

Summary

Until now the landsnail fauna of the National Park "Henri Pittier" was known by the publication of Thompson (1957), who listed 15 species. Two short visits during May 1975 have brought 12 additional species to light, viz.: Helicina microdina subsp. nov. /to be described in Basteria 40(5/6)/, Neocyclotus t. translucidum, Licina plicatula, Diaopeas beckianum, Lamellaxis micron, Eudolichotis distorta, Naesiotus pilosus (first record for Venezuela), Drymaeus correctus, Drymaeus debilis (first exact locality), Orthalicus maracaibensis, Happia guildingi, Thysanophora plagioptycha.

Resumen

Hasta ahorra los caracoles terrestres del Parque Nacional "Henri Pittier" son conocidos por la publicación de Thompson (1957), quien menciona 15 espécies. Dos visitas breves durante Mayo 1975 resultan en una adición de 12 espécies más, o sea: Helicina microdina subsp. nov. /describeré en Basteria vol. 40 no. 5/6/, Neocyclotus t. translucidun, Licina plicatula, Diaopeas beckianum, Lanellaxis micron, Eudolichotis distorta, Naesiotus pilosus (primera referencia para Venezuela), Drymaeus correctus, Drymaeus debilis (primera localidad exacta), Orthalicus maracaibensis, Happia guildingi, Thysanophora plagioptycha.

Literatuur

Baker, H.B., 1923-7. The Mollusca collected by the University of Michigan-Williamson expedition in Venezuela. Part I-II. -- Occ. Papers Mus. Zool. Univ. Mich. 137: 1-59 (1923); Part III. -- Ibidem 156: 1-56 (1925); Part IV. -- Ibidem 167: 1-49 (1926); Part V. -- Ibidem 182: 1-36 (1927).

Bartsch, P. & J.P.E. Morrison, 1942. The cyclophorid mollusks of the mainland of America. -- Bull. U.S. nat. Mus. 181: 142-282.

Beebe, W. & J. Crane, 1947. Ecology of Rancho Grande, a subtropical cloud forest in northern Venezuela. -- Zoologica (N.Y.) 32: 43-60. /tevens in Bol. Soc. venez. Cienc. nat. 73: 217-258/

Breure, A.S.H., 1975a. Description of a collecting trip in Peru, Ecuador, Colombia and Venezuela. -- De Kreukel 11: 83-116.

- - - , 1975b. Caribbean land molluscs:Bulimulidae II. Plekocheilus and Naesiotus. -- Stud. fauna Curaçao 46: 71-93.

Haas, F., 1960. Caribbean land molluscs: Vertiginidae. -- Stud. fauna Curaçao 10: 1-17.

- - -, 1962. Caribbean land molluscs: Subulinidae and Oleacinidae. -- Stud. fauna Curaçao 13: 49-60.

Huber, O., 1976. Pflanzenökologische Untersuchungen im Gebirgsnebelwald von Rancho Grande (Venezolanische Küstenkordillere). -- Thesis Leopold-Franzens-Universität, Innsbruck (gestencild).

Martens, E., 1874. Die Binnenmollusken Venezuelas. -- Festschr. Ges. naturf. Frde Berlin: 157-225.

Pilsbry, H.A., 1897-8. American Bulimulidae: Bulimulus, Neopetraeus, Oxychona, and South American Drymaeus. -- Man. Conch. (2) 11: 1-399.

Schäfer, E., 1952. Oekologischer Querschnitt durch den "Parque Nacional de Aragua". -- J. Ornith. 93: 313-352.

- - - & W.H. Phelps jr., 1954. Las aves del Parque Nacional "Henri Pittier" (Rancho Grande) y sus funciones ecologicas. -- Bol. Soc. venez. Cienc. nat. 83: 3-167.

Solem, A., 1960. Notes on South American non-marine Mollusca I-III.-- Ann. Civ. Mus. St. nat. Genova 71: 417-432.

Thompson, F.G., 1957. A collection of mollusks from northern Venezuela. -- Occ. Papers Mus. Zool. Univ. Mich. 591: 1-10.

Venmans, L.A.W.C., 1963. Caribbean land molluscs: Streptaxidae. -- Stud. fauna Curaçao 14: 41-76.